

PROGRAMA DE MICROBIOLOGIA APLICADA CURS 1994-1995

Consideracions Generals de l'assignatura

L'assignatura de MICROBIOLOGIA APLICADA consta d'una part teòrica i d'una part pràctica

PRÀCTIQUES

- Les pràctiques es realitzaran de forma intensiva i tenen una durada aproximada de 35 hores. L'alumne haurà de planificar-se les diferents pràctiques amb un elevat grau d'autonomia sota les indicacions del professor.
- L'assistència a les pràctiques és obligatòria així com el compliment de la normativa de treball en el laboratori. Les faltes d'assistència o l'incompliment de la normativa influirán negativament en la nota final de l'assignatura.

NOTA FINAL DE L'ASSIGNATURA

- La nota final de l'assignatura consta de dos parts:
  - a) de la nota de l'exàmen tipus test de tota la matèria, on s'inclouen del 10 al 30% de preguntes relacionades amb les pràctiques de l'assignatura. Per aprovar l'assignatura la nota de l'examen ha d'ésser igual o superior a 5
  - b) de la valoració del qüestionari pràctic que modifica la nota de l'examen en -1, 0, +1 punts.

OBSERVACIONS:

- Les fitxes de l'assignatura, degudament complimentades s'hauran d'entregar obligatòriament durant els primers 15 dies de classe al professor de l'assignatura.
- Per a la realització de les pràctiques cal que l'alumne porti:
  - rotulador per vidre, encenedor i bata
  - quadern de laboratori
  - Manual de pràctiques (es podrà adquirir a la Secretaria de Microbiologia C3 -105 1ª planta, Sra. Conchi)

TEORIA

Part I Microbiologia Sanitària

Lliçó 1. Detecció i aïllament de microorganismes patògens

Principis generals.- Recollida, transport i processament de les mostres.- Mètodes per a la detecció directa de l'agent causal: microscopia, detecció d'antigens microbians, detecció de catabolits microbians, hibridació d'àcids nucleics i reacció en cadena de la polimerasa.- Mètodes per a l'aïllament: cultiu en medis artificials, cultius cel·lulars, inoculació d'animals d'experimentació.

Lliçó 2. Sistemes d'identificació de microorganismes amb importància sanitària

Determinació de les característiques morfològiques i metabòliques; sistemes automatitzats.- Detecció d'antigens específics per tècniques

immunològiques.- Estudi del material genètic.- Detecció de catabolits i compostos estructurals microbians mitjançant tècniques cromatogràfiques i espectroscòpiques.

Lliçó 3 Principis generals del diagnòstic serològic

Proves d'aglutinació.- Proves de precipitació.- Fixació de complement.- Neutralització.- Tècniques que permeten detectar la classe d'immunoglobulina involucrada en la reacció: immunofluorescència indirecta, radioimmunoanàlisi i enzimoimmunoanàlisi.- Tècniques que comporten separació antigènica: immunoelectroforesi i electrotransferència.

Lliçó 4. Antimicrobians

Introducció.- Antibiograma.- Antibiogrames especials.- Tècniques d'estudi de la concentració inhibitoria mínima.- Detecció de β -lactamases.- Evaluació d'un nou agent antimicrobià.

Lliçó 5. Infeccions urinàries.

Infeccions urinàries. Concepte. Factors predisposants. Agents etiològics. Diagnòstic. Recollida de mostres. Sediment d'orina. Urocultiu.

Lliçó 6. Infeccions de l'aparell genital.

Infeccions genitals. Classes i tipus de transmissió. Malalties de transmissió sexual. Etiologia. Diagnòstic microbiològic.

Lliçó 7. Gastroenteritis.

Gastroenteritis, concepte i classes. Factors de risc. Concepte de toxiinfecció aïmentària. Agents causals de les enteritis infeccioses. Tècniques de diagnòstic. Recollida de mostres. Examen directe. Cultiu. Detecció d'antigen.

Lliçó 8. Infeccions respiratòries.

Classes d'infeccions respiratòries. Infeccions de les vies respiratòries altes. Infeccions pulmonars. Presa de mostres. Examen directe. Cultiu. Detecció d'antigen. Serologia.

Lliçó 9. Sepsis.

Concepte de sepsis. Factors predisposants. Agents etiològics. Tècniques de diagnòstic. Hemocultiu.

Part II. Microbiologia de processos

Lliçó 10 Els microorganismes i la indústria

Productes microbians. Tipus i àmbits d'aplicació. Grups microbians d'interès industrial actual. Hàbitats. Selecció de fonts microbianes per a la detecció de compostos bioactius i amb aplicacions industrials. Tècniques d'aïllament de microorganismes d'interès industrial.

Lliçó 11. Metabolisme primari i metabolisme secundari

Definició i concepte. Metabolits secundaris. Biosíntesi de precursors específics. Grups químics especials i biosíntesis de precursors modificats.

Lliçó 12. Metabolisme secundari

Rutes biosintètiques de metabolis secundaris. Polimerització, últimes modificacions i ensamblatge. Característiques de producció. Factors que afecten a la producció.

Lliçó 13. Biorreactors en la recerca de noves substàncies i en la producció.

Classificació dels processos. Biorreactors. Substrats. Agitació i mescla. Salt d'escala. Recuperació de productes i rendiment. Nivells de seguretat

Lliçó 14. Substàncies antimicrobianes (1)

Antibiòtics. Classificació. Microorganismes productors. Camps d'aplicació dels antibiòtics. Mètodes de screening de microorganismes productors. Descobriments recents

Lliçó 15. Substàncies antimicrobianes (2)

Antibiòtics β -lactàmics. Penicil·lines, cefalosporines i nous anells β -lactàmics. Antibiòtics que contenen aminoàcids i pèptids. Tipus. Biosíntesi d'antibiòtics peptídics. Antibiòtics que contenen hidrats de carboni. Principals grups. Antibiòtics macròlids. Tipus. Tetraciclins i antraciclins. Antibiòtics nucleòsids i aromàtics. Altres antibiòtics produïts comercialment.

Lliçó 16. Substàncies antimicrobianas obtingudes per síntesi química

Disseny de noves molècules. Valoració de la seva activitat. Estudis bàsics del mecanisme d'acció bactericida. Relacions estructura i activitat. Aplicacions clíniques.

Part III. Microbiologia anàlitica

Lliçó 17. Valoració d'antibiòtics i vitamines.

Microorganismes patrons. Solucions problema. Mètodes de difusió en placa. Mètodes en tub. Normatives actuals

Lliçó 18. Avaluació de la genotoxicitat amb microorganismes.

Legislació comunitària per l'avaluació de la toxicitat dels productes químics. Nivells d'assaigs recomanats. Mètodes microbians autoritzats. Nous mètodes de possible aplicació futura.

Lliçó 19. Biosensors.

Principis dels sensors microbians. Avantatges i inconvenients. Construcció de sensors microbians. Soques microbianes. Aplicacions actuals dels biosensors microbians a la indústria. Sensors bioluminiscent.

Lliçó 20. El laboratori de Microbiologia en la indústria

Definició i conceptes. Tipus de laboratoris segons l'àmbit de treball. Organització. Normes de seguretat generals. Eliminació dels residus biològics i químics Metodologies generals i la seva organització. Controls microbiològics. Protocols de treball i el.laboració dels resultats. Normatives BPL.

Part IV. Bases genètiques de microorganismes d'interès industrial.

Lliçó 21. Mètodes genètics aplicats a la millora de soques microbianes

Introducció. Disseny d'un programa de crivellatge: Conceptes generals i valoració de la capacitat del crivellatge. Fases del crivellatge: (i) Mutagènesis, expressió i segregació; (ii) Fermentació; (iii) Preparació de les mostres, assaig i anàlisi de les dades. Automatització del crivellatge. Millora genètica de soques per augmentar la producció: Mètodes clàssics i tecnologia del DNA recombinant.

Lliçó 22. El gènere *Bacillus*

El mapa genètic i físic de *Bacillus subtilis* i d'altres espècies del gènere. Intercanvi genètic. Plàsmidis i bacteriòfags. Mètodes de manipulació genètica. Vectors integracionals. Aplicació de les tècniques de Microbiologia Molecular per a la millora de soques productores.

Lliçó 23. Els Actinomicets: *Streptomyces*.

Cicle vital. El cromosoma de *Streptomyces*. El mapa genètic i físic. Plàsmidis i bacteriòfags. Elements mòvils. Mètodes de manipulació genètica. Aplicació de les tècniques de Microbiologia Molecular per a la millora de soques productores. Exemples.

Lliçó 24. Els clostridis

Estat actual de la genètica dels clostridis d'interès industrial. Organització del genoma. Mapa genètic i físic. Plàsmidis i bacteriòfags. Transferència genètica i desenvolupament de vectors. Aplicació de les tècniques de Microbiologia Molecular per a la millora de soques productores. Exemples.

Lliçó 25. Genètica d'altres grups microbians d'interès industrial.

El genoma dels mixobacteris. Elements retrons. Possibilitats de manipulació genètica dels mixobacteris. Archeobacteris. Plàsmidis, bacteriòfags i transferència genètica. Recents aplicació de les tècniques de Microbiologia Molecular per a la producció de productes amb interès industrial en el grup dels Archeobacteris.

PRACTIQUES

1. Aïllament i identificació de patògens respiratoris
2. Identificació de diferents espècies del gènere *Mycobacterium* per cromatografia de capa fina
3. Identificació de diferents espècies del gènere *Mycobacterium* per sondes genètiques
4. Realització de diferents proves serològiques per el diagnòstic de les infeccions causades per *Brucella* y *Mycoplasma*.
5. Valoració d'antibiòtics
6. Aïllament de microorganismes d'interès industrial. Crivellatge de productors d'antibiòtics i d'exoenzims.
7. Avaluació de la genotoxicitat de compostos químics per l'assaig d'Ames.

BIBLIOGRAFIA

- Crueger, W. i A. Crueger. 1989. Biotecnología: Manual de Microbiología industrial. Editorial Acribia.
- Balows, A., et al.(eds.). 1991. Manual of Clinical Microbiology 5a. American Society for Microbiology.
- Davis, B.D., et al. (eds.). 1990. Microbiology 4a. ed. J.B. Lippincott.
- Mandell, G.L., et al. (eds.). 1990. Principles and practice of infectious diseases 3a ed. Churchill Livingstone.
- Murray, P., et al. 1992. Microbiología Médica. Mosby-Year Book de España, S.A.
- Pumarola, A., et al. 1987. Microbiología y parasitología Médica 2a. ed. Salvat.
- Demain, A.L. and N.A. Solomon (eds.). 1986. Manual of Industrial Microbiology and Biotechnology. ASM
- Hewitt, W. and S. Vincent. 1989. Theory and Application of Microbiological assay. Academic Press, Inc.
- Omura, S. (ed.). 1992. The search for bioactive compounds from microorganisms. Brock/Springer Series in contemporary Bioscience. Springer-Verlag.
- Rehm, H.-J. and G. Reed (eds.). 1983. Biotechnology. A comprehensive Treatise in 8 Volumes. Verlag Chemie
- Schaechter, M., et al. 1994. Microbiología. Mecanismos de las enfermedades infecciosas. 2a ed. Panamericana.
- Sebald, M. (ed.). 1993. Genetics and molecular biology of anaerobic bacteria. Springer-Verlag.
- Sonenshein, A.L. et al. (eds.). 1993. *Bacillus subtilis* and other Grampositive bacteria. ASM.